

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ЗМІСТ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

Сулейманова Марія Ігорівна

адвокат, аспірант

Національного наукового центру

«Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М.С. Бокаріуса»

Міністерства юстиції України

м. Харків, Україна

15 грудня 2023 року набрав чинності абсолютно новий закон, що закріплює на законодавчому рівні загальні принципи і правила адміністративної процедури, що забезпечують дотримання прав громадян і юридичних осіб у випадках, коли їх права та обов'язки окреслюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Прийняття даного закону стало важливою подією для українського законодавства та правової системи країни. Закон України “Про адміністративну процедуру” регулює відносини органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у дусі визначеної Конституцією України демократичної та правової держави та з метою забезпечення права і закону, а також зобов'язання держави забезпечувати і захищати права, свободи чи законні інтереси людини і громадянина¹. Даний Закон формулює засади, за якими приймаються рішення адміністративними органами та надаються державні послуги фізичним та юридичним особам. Дія Закону про адміністративну процедуру поширюється на багато галузей: оформлення паспортів, соціальних допомог, реєстрація майнових прав, об'єднань громадян та отримання документів дозвільного характеру (дозволів, рішень, висновків) та інше.

На виконання Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки прийнято Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-ІХ “Про адміністративну процедуру”. Прийняття даного закону є результатом реалізації Стратегії реформування державного управління України, що спрямована на підвищення ефективності української публічної адміністрації та впровадження Європейських принципів державного управління в Україні².

¹ Про адміністративну процедуру; Закон України № 2073-ІХ від 17 лютого 2022 року - URL – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.

² Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р, – URL – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.

У впровадженні Закону України “Про адміністративну процедуру” Україна отримала значну підтримку Європейського союзу, оскільки даним законом приведено до норм та стандартів європейського законодавства взаємодію органів, що здійснюють функцію публічної адміністрації з фізичними та юридичними особами.

За основу закону Україна взяла відповідний закон Федеративної Республіки Німеччини, а також досвід країн, в яких вже було запроваджено аналогічний принцип адміністративної процедури. Крім того, важливим став досвід таких країн, як Вірменія, Латвія та Естонія, оскільки існували вже певні результати реалізації такої системи на практиці, що робило можливим адаптувати відповідний досвід, враховуючи їх правову культуру.

Правова наука містить численні наукові підходи щодо дослідження проблематики адміністративної процедури.

Вагомий внесок у розвиток досліджень з вказаної проблематики зробили вітчизняні вчені такі як: О. С. Лагода М. В. Джафарова, Г. В. Фоміч, І. В. Криворучко.

Теоретичні та практичні аспекти адміністративних процедур досліджували такі науковці як О. Андрійко, В. Тимошук, А. Школик, І. Бойко, О. Зима, О. Соловйова, та ін.

Професор В. Авер'янов наголошував, що адміністративні процедури здатні істотно сприяти підвищенню ефективності управлінської діяльності, чіткому виконанню функцій і повноважень органів та посадових осіб. Але головне, що ці процедури повинні забезпечити необхідну послідовність у реалізації громадянами своїх прав та свобод і стати дієвою перешкодою для суб'єктивізму й свавілля службовців органів виконавчої влади³.

А. Школик досліджував закони країн Європейського Союзу про адміністративну процедуру для розроблення та формування підходів до узагальнення та систематизації законодавства про адміністративну процедуру в Україні⁴.

Бойко І.В. доводить потребу для України у запровадженні правового регулювання загальної адміністративної процедури та показує цінність і значимість Закону «Про адміністративну процедуру» для приватної особи та публічної адміністрації⁵.

Отже, проблема поєднання національного законодавства про адміністративну процедуру з європейськими стандартами ретельно досліджується українськими науковцями.

Можемо з упевненістю констатувати, що Закон України “Про адміністративну процедуру” це абсолютно новий етап, новий осередок роботи у взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого

³ Авер'янов В. Проблеми демократизації державного управління в контексті адміністративної реформи в Україні. Часопис Київського університету права. 2002. № 2. 6 с.

⁴ Школик А. Адміністративно-процедурне законодавство та його систематизація : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 306 с.

⁵ Бойко І.В. Євроінтеграційний зміст і значення Закону України «Про адміністративну процедуру». Південноукраїнський правничий часопис, 2022 – URL-http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_1/29.pdf.

самоврядування та інших суб'єктів з громадянами. Однозначно, даний Закон направлений та орієнтований на ефективність та об'єктивність у взаємодії інтересів громадян та суспільства з обов'язками держави.

Закон України “Про адміністративну процедуру” запровадив важливі для учасників адміністративного провадження права, обов'язки та гарантії, а саме: необхідність забезпечення переконливих доказів, оскільки рішення, які приймаються органами влади, мають ґрунтуватися виключно на законі та встановлених фактах справи та переконливих доказах; участь у процедурі та можливість надання пояснень, доказів, можливість залучити свідків, експертів, можливість отримати обґрунтування та інформування від адміністративного органу; бути обізнаними про хід справи та прийняті рішення; можливість досудового оскарження; обмеження можливості скасування або зміни рішення.

Ці правила дуже схожі у країнах ЄС та загалом країнах західної політичної і правової культури. Їх суть полягає у праві особи на участь у прийнятті рішення, яке зачіпає її права та обов'язки. Це важливо і для громадян, і для бізнесу, зокрема коли є ризики прийняття негативного для особи рішення.

Отже, прийняття Закону України “Про адміністративну процедуру” свідчить про зближення національного законодавства з європейським та про адаптацію до правової системи Європейського Союзу. Встановлені в Законі єдині правила, що стосуються розгляду і вирішенню адміністративних справ, передбачають підвищення рівня ефективності надання адміністративних та інших публічних послуг. Це історична подія для правового регулювання відносин держави і громадян. Досвід європейських країн має стати для України прикладом щодо адаптування та формулювання шляхів вирішення проблем для забезпечення належної дії та реалізації на практиці Закону України “Про адміністративну процедуру”.